

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԵՊՀ ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ
ՊՐՈՖԵՍՈՐԱԴԱՍԱԽՈՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ
ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐԻ
ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

1(3) 2019

ԵՊՀ հրատարակչություն
Երևան - 2020

Հրատարակության և երաշխավորել
ԵՊՀ գիտական խորհուրդը

Գլխավոր խմբագիր՝
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Գ. Մ. Ղազինյան

Գլխավոր խմբագրի տեղակալներ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Մ. Հայկյանց
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Կ. Ա. Գևորգյան

Խմբագրակազմ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Հ. Գաբուրյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ս. Ա. Դիլբանդյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Գ. Վաղարշյան
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Վ. Ն. Այվազյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Ստեփանյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Դ. Ավետիսյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Հովհաննիսյան

Հիմնադիր և հրատարակիչ՝
Երևանի պետական
համալսարան

Խմբագրության հասցեն՝ ՀՀ,
0025, Երևան, Ալեք
Մանուկյան 1, ԵՊՀ
իրավագիտության
ֆակուլտետ:
Հեռ.՝ 060-71-02-43

Էլ. կայք՝ publications.ysu.am
publishing.ysu.am

Խմբագրությունը կարող է
հրապարակել նյութեր՝
համամիտ չլինելով
հեղինակների
տեսակետներին:

e-mail: law@ysu.am
Տպագրական 18.75 մամուլ:

Տպաքանակը՝ 100
Հանձնված է շարվածքի՝
15.01.2020
Հանձնված է տպագրության՝
19.08.2020

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Գևորգ Դանիելյան
ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿՈԼԻԶԻԱՆԵՐԻ ԵՎ ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ ԲԱՅԵՐԻ
ՀԱՂԹԱՀԱՐՄԱՆ ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ 5

Սամվել Մուրադյան
ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ..... 27

Սայադ Բադալյան
ԸՆԴԵՐՔՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՀՈՂԱՅԻՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ..... 43

Կարեն Ամիրջյան
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ
ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ 61

Արմեն Ասատրյան
ՄԱՐԴՈՒ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ
ՀՍՏՈՒԿ ՌԵԺԻՄՆԵՐԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ 71

Նարինե Դավթյան
ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԿԵՆՍԱԳՈՐԾՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ
ԷՈՒԹՅԱՆ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆԱՑՈՒՄ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ
ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ..... 91

Տաթևիկ Դավթյան
ՀԵՂԻՆԱԿԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՐԱԿԻՑ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ
ԿՈԼԵԿՏԻՎ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐ 98

Նորա Կարապետյան
ՈՐՈՇ ՆԿԱՏԱՌՈՒՄՆԵՐ ԿԵՂԾ ԱՄՈՒՄՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ
ԿԵՂԾ ԳՈՐԾԱՐՔՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ
ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՓՈՒՍԶԴԵՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ..... 130

Արմենուհի Զիֆլիկյան
ԱՆՁԻ ՊԱՏՎԻ, ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՎՈՒԹՅԱՆ և ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՀԱՄԲԱՎԻ
ԱՐԱՏԱՎՈՐՈՒՄՆ ՈՒ ՆՍԵՄԱՑՈՒՄԸ ԶԱՆԳՎԱԾԱՅԻՆ
ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ 140

Աննա Վարդապետյան

Փոխդասվաստագրման ընթացքում ընդունված ԿԱՏԱՐՎՈՂ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՔՐԵԱԻՐԱՎԱԿԱՆ ՈՐԱԿՄԱՆ ԱՌԱՆՁԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀՀ ԳՈՐԾՈՂ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ և ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ.....	152
Ժենյա Ստեփանյան	
ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԿԱՄ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՈՒՄ	163
Հեղինե Գրիգորյան	
ՊԼԱՍՏԻԿ ՇՇԵՐԻ ԴԵՊՈԶԻՏԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐ	183
Аида Искоян	
НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ СООТНОШЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ПРАВА СО СМЕЖНЫМИ ОТРАСЛЯМИ ПРАВА И ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА	203
Անի Միքայելյան	
ԻՆՏԵՐՆԵՏ ՎԵՃԵՐՈՎ ԳՈՐԾԵՐԻ ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	221
Սամվել Դիրանյան	
ԳԱՂՏՆԻ ՔՆՆՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ԲՆՈՒՅԹԸ ԵՎ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՍՏ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ	246
Վահե Ենգիբարյան	
ՑՈՒՑՄՈՒՆՔԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ՓՈՒԼԵՐՆ ՈՒ ԴԻԱՆՅՆ ՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱԿՏԻԿԱՅԻ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ.....	257
Տարթևիկ Սուջյան	
ԱՆՉԱՓՈՒՆԱԿՆԵՐԻ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱՅՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔԸ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՂԱԿԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐԸ՝ ՈՐՊԵՍ ԵՐԵԽԱՅԻ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆ ՇԱՀԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ	271

**ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ**

Կարեն Ամիրջան

***ԵՊՀ պետության և իրավունքի տեսության ու պատմության
ամբիոնի ասիստենտ, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու***

ՀՀ Սահմանադրության 141-րդ հոդվածը սահմանում է.

«1. Հանրապետության նախագահը կարող է պաշտոնանկ արվել պետական դավաճանության, այլ ծանր հանցագործության կամ Սահմանադրության կոպիտ խախտման համար:

2. Հանրապետության նախագահին պաշտոնանկ անելու հիմքերի առկայության մասին եզրակացություն ստանալու համար Ազգային ժողովը պատգամավորների ընդհանուր թվի ձայների մեծամասնությամբ ընդունված որոշմամբ դիմում է Սահմանադրական դատարան:

3. Ազգային ժողովը Հանրապետության նախագահին պաշտոնանկ անելու մասին որոշում է կայացնում Սահմանադրական դատարանի եզրակացության հիման վրա պատգամավորների ընդհանուր թվի ձայների առնվազն երկու երրորդով»:

Այս հոդվածի շրջանակներում ներկայացնում ենք սահմանադրական այս կարգավորման, ինչպես նաև օրենսդրական բացերը, որոնք անկատար են դարձնում Հանրապետության նախագահի (այսուհետ՝ նաև Նախագահ) պատասխանատվության իրավական գործիքակազմերը:

1. Տարբեր երկրների Սահմանադրություններում որպես Նախագահի պատասխանատվության հիմք նախատեսված «կոպիտ խախտում», «լուրջ խախտում» եզրույթները լայն և հայեցողական մեկնաբանման տեղիք կարող են տալ, սուբյեկտ ընկալվեն և մեկնաբանվեն, այդ թվում՝ դատարանների կողմից¹: Այս անորոշությունը

¹ St' u sheniye Konstitucionnogo Suda Litovskoy Respubliki ot 31.03.2004:

կարող է օգտագործվել երկու առումներով. մի կողմից դա օբյեկտիվորեն բարդացնում է Նախագահին պատասխանատվության ենթարկելու հնարավորությունը, մյուս կողմից միջոց է սուբյեկտիվ և քաղաքական նկատառումներից ելնելով որևէ արարք արհեստակա-նորեն մեկնաբանել որպես կոպիտ խախտում և Նախագահին պաշտոնանկ անել:

2. Հետաքրքիր է նաև որոշակի ծանրության աստիճանի հանցագործության կատարման հիմքով Նախագահի պաշտոնանկության խնդիրը: ՀՀ Սահմանադրության (2015թ. փոփոխություններով) 141-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Հանրապետության նախագահը կարող է պաշտոնանկ արվել պետական դավաճանության, այլ ծանր հանցագործության համար: Այսինքն՝ պետական դավաճանության հիմքով Նախագահին պաշտոնանկ կարելի է անել նաև ՀՀ Սահմանադրությամբ (2015թ. փոփոխություններով): Սակայն, այստեղ իրավաչափորեն հարց է առաջանում, թե արդյո՞ք Նախագահին կարելի է պաշտոնանկ անել միայն այն գործողությունների համար, որոնք նա կատարել է Նախագահ եղած ժամանակ, թե՞ նաև այն արարքների համար, որոնք նա կատարել է մինչև Նախագահ դառնալը: Կարծում ենք, որ Նախագահի պաշտոնանկության այդ հիմքը սահմանող դրույթը պետք է լայն մեկնաբանել և դրանում ներառել այնպիսի սահմանադրաիրավական բովանդակություն, որ Նախագահին կարելի է պաշտոնանկ նաև պետական դավաճանության հանցակազմ պարունակող արարքի համար, որը նա կատարել է մինչև Նախագահ դառնալը:

3. Մի շարք Սահմանադրություններում օգտագործվում է ծանր հանցագործություն եզրույթն առանց հստակեցնելու դրա բովանդակությունը: Հաճախ այդ եզրույթն ամրագրված է լինում քրեական օրենսգրքերում: ՀՀ քրեական օրենսգրքի 19-րդ հոդվածի 4-րդ մասի վերլուծությունից առաջանում է այն հարցադրումը, թե արդյո՞ք Նախագահը կարող է ենթարկվել պատասխանատվության առանձնապես ծանր հանցագործության համար: Խնդիրը նաև այն է, որ պե-

տական դավաճանությունը ՀՀ քրեական օրենսգրքով պատժվում է ազատազրկմամբ՝ տասից տասնհինգ տարի ժամկետով, ուստի համարվում է առանձնապես ծանր հանցագործություն: Մա այն պարագայում, երբ Սահմանադրության՝ «դավաճանություն, այլ ծանր հանցագործություն» ձևակերպումից նախ ստացվում է, որ պետական դավաճանությունը նախ ծանր հանցագործության տեսակ է, այնինչ այն առանձնապես ծանր հանցագործություն է, բացի այդ, առանձնապես ծանր հանցագործությունները դուրս են մնացել սահմանադրական ձևակերպումից: Սահմանադրական ձևակերպումից ստացվում է նաև այն, որ ոչ մեծ ծանրության և միջին ծանրության հանցանք կատարելու դեպքում Նախագահը չի կարող պաշտոնանկ արվել: Արդյունքում կարող է լինել այնպիսի իրավիճակ, անմեղության կանխավարկածի հաշվառմամբ, որ հանցանք կատարած անձը կարող է պաշտոնավարել: Մեկ այլ նկատառում ևս: Գտնում ենք, որ Նախագահին պետք է պատասխանատվության ենթարկել ոչ միայն Սահմանադրության կոպիտ խախտման, այլև օրենքի դիտավորյալ խախտման դեպքում:

4. Բազմաթիվ երկրներում նախագահի պատասխանատվության հիմք է ոչ միայն սահմանադրության, այլև օրենքի խախտումը: Ավելին, շատ չեն այն երկրները, որտեղ նշվում է սահմանադրության խախտման կոպիտ լինելու հանգամանքը: Մեզ մոտ նախագահի պատասխանատվության հիմքերը բավական բարդ են, հետևաբար դժվար է պատասխանատվության ենթարկելը:

Հետևաբար, առաջարկում ենք սահմանադրական հետագա բարեփոխումների ընթացքում սահմանադրական այդ ձևակերպումը շտկել՝ ամրագրելով, որ հանրապետության նախագահը կարող է պաշտոնանկ արվել հանցագործության, սահմանադրության կոպիտ խախտման կամ օրենքի դիտավորյալ խախտման համար: Գերմանիայում նախագահի պատասխանատվության հիմքը երկրի հիմնական օրենքի կամ այլ դաշնային օրենքի դիտավորյալ խախտումն է: Լեհաստանի Սահմանադրությունը մի շարք պաշտոնա-

տար անձանց համար սահմանադրական պատասխանատվության հիմք է դիտարկում իրենց լիազորությունների իրականացման կապակցությամբ սահմանադրության կամ օրենքի, կամ իրենց ծառայողական պարտականությունների ցանկացած խախտումը¹:

5. Մեկ այլ հիմնախնդիր ևս: Այն դեպքում, երբ Ազգային ժողովը դիմում է ՀՀ Սահմանադրական դատարան պաշտոնանկության հարցով, ապա Նախագահի լիազորությունները պետք է ժամանակավորապես կասեցվեն, քանի որ, անմեղության կանխավարկածի հաշվառմամբ, իրական վտանգ է առկա նրա կողմից ենթադրյալ հանցանքի կամ սահմանադրական խախտման առնչությամբ: Եթե պատկերացնենք, որ Նախագահը, օրինակ, պետական դավաճանություն է կատարել և դա փաստվելու է Սահմանադրական դատարանի եզրակացությամբ, ապա նման արարքը կարող է տեղի ունենալ նաև հենց պաշտոնանկության հարցի քննարկման ընթացում: Ուստի, առաջարկում ենք «Նախագահի կարգավիճակի մասին» նոր օրենքով նաև այս հացրին անդրադառնալ նախատեսելով նաև Նախագահին ժամանակավորապես փոխարինող սուբյեկտին, որը կարող է լինել Ազգային ժողովի նախագահը, ինչպես նախատեսում է Սահմանադրությունը Նախագահի մահվան, հրաժարականի կամ առողջական վիճակով իր պարտականությունները կատարելու անհնարինության դեպքերում: Հունաստանում հարցը դատարան ներկայացնելու պահից Նախագահն այլևս չի կատարում իր լիազորությունները, իսկ արդարացման ակտ կայացնելու պահից՝ նորից անցնում է իր իրավասությունների կատարմանը:

6. Կարգավորված չէ նաև այն հարցը, թե ում նախաձեռնությամբ պետք է ԱՄ-ում քննարկում սկսվի Նախագահի պատասխանատվության մասով: Այս հարցը նույնպես պետք է հստակեցնել: Իսրայելում նախագահի մասին հիմնական օրենքի համաձայն՝ պաշտոնանկության համար Քնեսեթի առնվազն քսան պատգամա-

---

¹ St' u Конституция Польской Республики от 2 апреля 1997 г., հոդված 198:

վորի մեղադրանքի հիման վրա դիմում է ներկայացվում Քննետեթի հանձնաժողովին:

7. Անհրաժեշտ է սահմանել, որ Նախագահի լիազորությունները դադարեցնելու նախաձեռնությունից հետո, երբ խոսքը վերաբերում է քրեախրավական արարքների ենթադրյալ կատարմանը, պետք է ստեղծվի Ազգային ժողովի ժամանակավոր քննական հանձնաժողով, որն օժտված կլինի անհրաժեշտ լիազորություններով: Միջազգային փորձը վկայում է, որ կան երկրներ, որտեղ ստեղծվում են այդպիսի ժամանակավոր հանձնաժողովներ (Իսրայել, Ուկրաինա), ընդհուպ մինչև սահմանադրական մակարդակում (օրինակ՝ Իսրայել, Ռուսաստան, Ուկրաինա¹), երկրներ, որտեղ այդ հանձնաժողովներն ունեն մշտական հատուկ հանձնաժողովի կարգավիճակ (մասնավորապես, Լեհաստան): Կարծում ենք, որ այսպիսի նախագահին պաշտոնանկ անելու հարցի հետ կապված Ազգային ժողովում հատուկ ժամանակավոր հանձնաժողովի ստեղծումը Հայաստանում նույնպես անհրաժեշտություն է, քանի որ այն առավել օբյեկտիվություն և արժանահավատություն կհաղորդի տեղի ունեցող գործընթացին՝ հատկապես հաշվի առնելով այն, որ հանձնաժողովը կարող է կազմված լինել պատգամավորական խմբակցությունների ներկայացուցիչներից և իրավաբաններից: Այս պարագայում հնարավոր երկու տարբերակներ կարող են ընտրվել: Հանձնաժողովի որոշումը կարող է ունենալ պատառիք կամ խորհրդատվական նշանակություն:

Իսրայելում նախ հարցը քննարկվում է Քննետեթի հանձնաժողովում, որի անդամների երեք չորրորդի կողմից ընդունվում է որոշում, որից հետո միայն Քննետեթի պատգամավորների երեք չորրորդի քվեարկությամբ տեղի է ունենում պաշտոնանկությունը²:

---

¹ Ст' у Конституция Украины (Ведомости Верховной Рады Украины (ВВР Украины), 1996, № 30, ст. 141) <http://portal.rada.gov.ua/uploads/documents/27396.pdf>:

² Ст' у Закона о Президенте Государства Израиль, <http://knesset.gov.il/laws/ru/yesodru8.pdf>:

8. Մեկ այլ հարց ևս: Ազգային ժողովում Նախագահին պաշտոնանկ անելու համար Սահմանադրական դատարան դիմելու հարցի քննարկման ժամանակ պետք է ելույթ ունենան նաև տարբեր փորձագետ-մասնագետներ՝ ներկայացնելով համապատասխան մասնագիտական եզրակացություններ, եթե խոսքը վերաբերում է սահմանադրության կոպիտ խախտմանը: Հակառակ պարագայում, պատգամավորի կողմից քվեարկությունն ավելի շատ կարող է քաղաքական դրդապատճառներ ունենալ:

9. Նախագահի պաշտոնանկության հարցը լուծելուն պետք է ուրույն մասնակցություն ունենան և՛ Սահմանադրական դատարանը, և՛ Վճռաբեկ դատարանը: Սահմանադրական դատարանը պետք է լուծի իրավունքի, սահմանադրականության հարցը, այսինքն՝ Սահմանադրական դատարանում քննության առարկա պետք է դառնա Նախագահին պաշտոնանկ անելու ընթացակարգի սահմանադրականությունը, օրինականությունը, ինչպես նաև Սահմանադրության կոպիտ խախտման փաստի իրավական գնահատականը տա: Իսկ երբ Նախագահին վերագրում են քրեաիրավական արարքներ, ապա հանցագործության հատկանիշների առկայության կամ բացակայության հարցին իրավական գնահատական պետք է տա Վճռաբեկ դատարանը: Այլ կերպ ասած, եթե Սահմանադրական դատարանը լուծում է իրավունքի հարցը, ապա Վճռաբեկ դատարանը՝ փաստի հարցը: Այսպիսի համակարգ գործում է, մասնավորապես, Վրաստանում, Ուկրաինայում:

Ֆրանսիայում նախագահին պաշտոնանկ է անում կվադի դատական մարմինը՝ Արդարադատության բարձրագույն պալատը, որը կազմաված է 12 պատգամավորից և 12 սենատորից: Այս մարմնի կայացրած որոշումը բողոքարկման ենթակա չէ: Հունաստանում պատասխանատվության ենթարկելու հարցը քննարկելու համար ստեղծվում է հատուկ դատարան Աերոպագի նախագահի գլխավորությամբ տասներկու դատավորից, որը կազմված է Պառլամենտի նախագահի կողմից Աերոպագի անդամներից դոնաբաց նիստով

ընտրված դատավորներից և վերաքննիչ դատարանի դատավորներից¹:

10. Սահմանադրական կարգավորումներում առկա է մեկ այլ էական խնդիր: Այսպես, 2015թ. խմբագրությամբ Սահմանադրության 141-րդ հոդվածի և 168-րդ հոդվածի 7-րդ կետի համադրված վերլուծությունը վկայում է, որ նախ Ազգային ժողովն է դիմում Սահմանադրական դատարան եզրակացություն ստանալու համար, այնուհետև, եզրակացության հիման վրա որոշում է կայացնում պաշտոնանկ անել Նախագահին: Ստացվում է, որ Նախագահին պաշտոնանկ անելու որոշում կայացնող մարմինը ՀՀ Ազգային ժողովն է՝ հիմնված Սահմանադրական դատարանի որոշման վրա: Այս պարագայում իրավաչափորեն առաջանում է այն հարցադրումը, թե արդյո՞ք Ազգային ժողովը կարող է Նախագահին պաշտոնանկ չանել, երբ Սահմանադրական դատարանը եզրակացությամբ փաստում է պետական դավաճանության, այլ ծանր հանցագործության կամ Սահմանադրության կոպիտ խախտման փաստը: Իրավական առումով Ազգային ժողովը կարող է այդպիսի եզրակացությամբ հանդերձ Նախագահին պաշտոնանկ անելու որոշում չկայացնել՝ նպաստելով Նախագահի կողմից պատասխանատվության չենթարկվելուն: Այսպիսի իրավիճակից ելքն այն է, որ Ազգային ժողովը պետք է դիմի Սահմանադրական դատարան, իսկ Սահմանադրական դատարանը ոչ թե եզրակացություն ներկայացնի, այլ կայացնի որոշում Նախագահին պաշտոնանկ անելու կամ չանելու վերաբերյալ: Գերմանիայում նախագահի պատասխանատվության հարցը լուծում է Գերմանիայի Սահմանադրական դատարանը, որը կարող է Նախագահին պաշտոնանկ անել²:

11. Առաջանում է մեկ այլ հարցադրում ևս, թե արդյոք Ազգային ժողովի որոշումը վերջնական է և բողոքարկման ենթակա չէ: Չէ՞ որ

---

¹ St¹ u Конституция Греции, <http://worldconstitutions.ru/?p=153&page=4>:

² St² u Basic Law for the Federal Republic of Germany, https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/englisch_gg.html#p0289:

Նախագահը կարող է չհամաձայնել այդ որոշմանը և ցանկանա, օգտվելով դատական պաշպանության իր իրավունքից, բողոքարկել այն: Կարծում ենք, որ օրենսդրությունը պետք է Նախագահին հնարավորություն տա բողոքարկելու Ազգային ժողովի որոշումը ՀՀ վճռաբեկ դատարանում: Պետական տրիբունալն իր որոշումները կայացնում է որպես 1-ին աստյան, սակայն դրանք հնարավոր է բողոքարկել: Ընդ որում, բողոքարկվում է հենց իրեն՝ Տրիբունալին, որը հանդես է գալիս արդեն որպես 2-րդ աստյան՝ սակայն որոշակիորեն այլ կազմով: Տրիբունալի նոր որոշումն այլևս բողոքարկման ենթակա չէ, այդ թվում՝ Գերագույն դատարանում¹: Իսկ օրինակ Ֆրանսիայում Արդարադատության բարձրագույն պալատի կայացրած որոշումը բողոքարկման ենթակա չէ:

12. Բացի այդ, պետք է սահմանել, որ պատասխանատվության ենթարկված Նախագահն այլևս չի կարող դառնալ երկրի Նախագահ կամ զբաղեցնել պետական, քաղաքական պաշտոններ: Անհրաժեշտ է նաև Նախագահին զրկել պաշտոնաթող Նախագահի համար օրենքով սահմանված արտոնություններից, վճարներից և երաշխիքներից:

Որոշակիորեն համանման կարգավորում է առկա Լեհաստանում, Սլովակիայի Սահմանադրության 107-րդ հոդվածում: Իսկ Պորտուգալիայի Սահմանադրության 130-րդ հոդվածի համաձայն՝ Նախագահը զրկվում է պաշտոնից և վերընտրվելու հնարավորությունից: Հետաքրքիր է նաև Լեհաստանի փորձը՝ այսպես մեղադրական ակտ կայացնելիս Տրիբունալը որպես հիմնական կամ լրացուցիչ պատիժներ նշանակում է հետևյալ պատիժները՝ պաշտոնակություն, 2-10 տարով Նախագահի, Մեյմի, Մենատի և Եվրոպական պառլամենտի, տեղական ինքնակառավարման մարմինների ակ-

---

¹ St' u Яцек Залесны, Сущность конституционной ответственности в современной Польше, studia Politologiczne, („Политологические исследования”), Изменения в политических режимах Стран восточной европы, Институт политических наук варшавского университета, Варшава 2015, N 36, էջ 187-190:

տիվ և պասիվ ընտրական իրավունքից զրկում, 2-10 տարով ղեկավար պաշտոններ կամ պետական մարմիններում, հանրային կազմակերպություններում պատասխանատու ֆունկցիաների հետ կապված պաշտոններ զբաղեցնելու արգելք, բոլոր կամ որոշ շքանշաններից, կոչումներից զրկում: Ընդ որում, սահմանադրական պատասխանատվության ենթարկված անձինք չեն կարող հետագայում ներման խնդրանքով դիմել Նախագահին: Բացի այդ, Նախագահը կարող է զրկվել ցմահ նշանակված հատուկ թոշակից և այն միջոցներից, որոնք նախատեսված են նրա գրասենյակի, բարձրակարգ անվտանգության և բժշկական սպասարկման համար¹:

13. Նախագահին քրեական պատասխանատվության ենթարկելու իրավական ընթացակարգը հստակ նախատեսված չէ օրենսդրությամբ: Առաջարկում ենք, որ Ազգային ժողովի կողմից Նախագահին պաշտոնանկ անելու դեպքում, երբ դրա հիմքը սահմանադրությամբ նախատեսված հանցագործություններ կատարած լինելն է, Ազգային ժողովի որոշումն ուղարկվի պատշաճ դատարան՝ պատժատեսակն ու պատժաչափը որոշելու նպատակով:

Ընդհանրացնելով ներկայացված վերլուծությունը, վեր հանված հիմնախնդիրները՝ կարող ենք արձանագրել, որ սահմանադրական և օրենսդրական թերի կարգավորումները, կիսալուծումները հնարավորություն չեն տալիս արարքի լիարժեք իրավական որակումը տալ և, արդյունքում, կարող են արգելափակել Նախագահին իրավական պատասխանատվության ենթարկելու հնարավորությունները: Բարձրացված խնդիրները սահմանադրական հետագա փոփոխությունների ժամանակ պատշաճ ուշադրության կարիք ունեն:

---

¹ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 191:

ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ПРЕЗИДЕНТА В РЕСПУБЛИКЕ АРМЕНИЯ

Карен Амирян

*Ассистент кафедры теории и истории государства и права ЕГУ,
кандидат юридических наук*

Целью статьи является выяснение и изучение правовых факторов, препятствующих формированию эффективной системы публично правовой ответственности Президента. Чрезвычайно важно четко определить правовые основы, процедуры ответственности, субъекты, поднимающие проблему, правовые последствия и порядок наложения ответственности. Разработанный и управляемый нами инструментарий направлен на повышение эффективности ответственности. Соответственно, статья касается юридической ответственности Президента.

PROBLEMS OF LEGAL LIABILITY OF THE PRESIDENT IN THE REPUBLIC OF ARMENIA

Karen Amiryan

*Assistant at YSU Chair of Theory and History of State and Law,
Candidate of Law*

The purpose of the article is to clarify and examine the legal factors hindering the formation of an effective system of public legal responsibility of the President. It is extremely important to clearly define the legal bases, procedures for the responsibility, subjects raising the issue, negative legal consequences and the ways of realization of liability. A toolkit designed and run by us has been aimed at raising the efficiency of responsibility. Accordingly, the article refers to the legal responsibility of The President.

Բանալի բառեր - պաշտոնատար անձ, Նախագահ, պատասխանատվություն, հանրային իրավական պատասխանատվություն:

Ключевые слова: чиновник, Президент, ответственность, публично-правовая ответственность.

Key words: official, President, responsibility, public legal responsibility.